

Бавровська Н. М.

*к.е.н., доцент кафедри земельного кадастру
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна*

Кошель А. О.

*д.е.н., доцент кафедри геоінформатики і аерокосмічних досліджень Землі
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна*

ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Питання забезпечення сталого розвитку людства сьогодні визнається однією з найбільш актуальних проблем, яка стоїть перед суспільством. Внаслідок повномасштабної російської агресії проти України сотні тисяч гектарів ріллі стали заміновані та пошкоджені вибухами боєприпасів, також значні площі сільськогосподарських угідь сходу та півдня України стали забрудненими. Площа замінованих полів становила 8 млн га, з яких 6 млн га – на тимчасово окупованих територіях, а 2 млн га – на звільнених територіях станом на травень 2023 року. Для розмінування усієї території України потрібно до 30 років. В Україні наразі не використовуються понад 5000 тис. га орних земель. [1]. Безпечна утилізація речовин воєнно-техногенного походження та відновлення поствоєнних територій є пріоритетною складовою майбутнього їхнього розвитку.

Значний досвід відновлення земель після військових дій, який може бути використаний як приклад для регіонів України - відновлення земель після Другої світової війни в Європі. Після війни було витрачено значні зусилля на відновлення сільського господарства та землеробства. Велика увага приділялась відновленню ґрунтів, використанню добрив і здорового землеробства. Державні програми були запроваджені для підтримки фермерів, надання кредитів та допомоги у відновленні сільськогосподарських земель.

В Європі після 1989 року було покинуто близько 1,5 мільйона гектарів військових земель. Через хімічне забруднення та мінування, використання дуже великих територій було недоцільним та стало однією з причин перетворення військових полігонів в природні заповідники. Для прикладу до мережі природоохоронних територій Європейського Союзу – Natura 2000 деякі країни включили території своїх полігонів: Бельгія 70%, Нідерланди 50%, та Данія номінувала 45% [2, с.59].

В Німеччині передбачено, що всі землі колишніх військових полігонів мають бути досліджені та потенційно відновлені, перш ніж їх можна буде використовувати в цивільних цілях. З 1991 року покинуті військові об'єкти передали до власності уряду Німеччини та вважаються потенційно

забрудненими, доки проведені дослідження не доведуть, що територія не становить небезпеку для навколишнього середовища та людей. При цьому досліджувана територія підпадає під дію екологічних законів і стандартів німецької землі, в якій вона розташована. Наявні закони на національному рівні регулюють етапи відновлення забрудненої ділянки. [3, 4].

У США землі забруднені речовинами воєнно-техногенного походження належать Міністерству оборони, яке несе відповідальність за дії з їхнього відновлення і не може надавати ці території в оренду, поки дослідження не підтвердять можливість їх використання за призначенням [2, с. 26].

Після війни в Афганістані при відновленні земель головними викликами були відновлення зруйнованої іригаційної інфраструктури, яка поширювалася на 321 акрів землі, очищення земель від нерозірваних боєприпасів та утилізація вибухонебезпечних матеріалів. Багатонаціональні організації та групи допомоги співпрацювали з урядом Афганістану для відновлення сільського господарства та розвитку землеробства, приймалися спеціальні програми, що надали можливість створити приватні агро-асоціації, кооперативи і неурядові організації [5].

Канада з 1989 року започаткувала Національну програму відновлення забруднених територій для вирішення проблем, пов'язаних зі здоров'ям людей та якістю навколишнього середовища на забруднених територіях, а у 2005 році створено Програму захисту від вибухонебезпечних речовин, що не розірвалися, в якій зазначено, «що території, забруднені речовинами воєнно-техногенного походження, ніколи не можна очистити на 100% і що відсутні критерії, які б дозволяли вважати цю територію «безпечною» в майбутньому». Крім того, в рамках цієї програми Міністерство оборонного будівництва Канади відповідає за укладання контрактів і нагляд за очищенням територій від забруднення. Міністерство також розробило додаткові екологічні рекомендації.

Серед ключових реформ, які були проведені в Японії після Другої світової війни була земельна реформа, яка передбачала передачу права власності на землю фермерам-орендарям, які обробляли землю. Реформа була необхідна для демократизації країни, оскільки до війни близько двох третин усіх японських фермерів орендували всю або частину землі, а земельна система характеризувалася багатьма факторами феодальної держави [7].

Також в Японії закріпилися високі стандарти зеленого та сталого розвитку громадських об'єктів після прийняття "Основна політика планів реконструкції зруйнованих війною територій", яким було встановлено вимогу, щоб зелені зони та відкриті простори становили понад 10% площі міста. Відновлення земель відбувалося за допомогою застосування механізмів юридичного примусу, так званого "примусового перепланування", що було адміністративним заходом у міському плануванні під час відновлення [8].

Процес протимінної діяльності в Боснії та Герцеговина (країнах колишньої Югославії) розпочався в 1996 році відразу після закінчення війни і підписання Дейтонської мирної угоди. В процесі післявоєнного відновлення виникали питання щодо вирішення екологічних проблем [6, с.29].

Зарубіжний досвід відновлення земель в результаті військових дій свідчить про важливість впровадження цілісного підходу, який враховує екологічні, соціальні та економічні аспекти.

Існують різні підходи до відновлення земель після військових дій, які можуть включати: реабілітацію забруднених земель, впровадження екологічно стійких методів землеробства, лісові насадження та відновлення водних ресурсів. При цьому ключовим елементом виступає співпраця між урядом, міжнародними організаціями, громадськими організаціями та місцевими жителями. Це вимагає довгострокового зобов'язання, фінансування та співпрацю між різними зацікавленими сторонами для досягнення стійкого відновлення земель та природних екосистем.

Список використаних джерел

1. Bavorska, N., Koshel, A., Tykhenko, O. (2024). Збалансоване використання сільськогосподарських земель, що постраждали внаслідок бойових дій в Україні, як передумова сталого розвитку. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель, 1, С. 49-58. doi: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2024.01.04>
2. Забруднення земель внаслідок агресії росії проти України / А. Сплодитель, О. Голубцов, С. Чумаченко, Л. Сорокіна. Київ: ГО «Центр екологічних ініціатив «Екодія», 2023. – 154 с.
3. Jentsch, A., Friedrich, S., Steinlein, T., Bcyschlag, W., & Nezdal, W. (2009). Assessing conservation action for substitution of missing dynamics on former military training areas in Central Europe. *Resiurruuion Ecology*, 2/(1), 107-116.
4. German Federal Environment Agency: 'Germany,' Investigation, Assessment, and Clean-up of Contaminated Military Sites. 2007
5. Афганістан: дослідження практик відновлення краї після руйнації. АЦ Інститут аналітики та адвокації, 2022
6. Вплив війни росії проти України на стан українських ґрунтів. Результати аналізу / О. Голубцов, Л. Сорокіна, А. Сплодитель, С. Науково-практична конференція Екологічна і біологічна безпека в умовах війни: реалії України – Київ: ГО «Центр екологічних ініціатив «Екодія», 2023. – 32 с.
7. Як відновити Україну після війни — досвід Японії. URL: <https://poltavawave.com.ua/p/iak-vidnoviti-ukrayinu-pislia-viini----dosvid-iaponiyi-695849>
8. Баран С. Досвід Японії у повоєнному відновленні земель . Київ: Міжнародна благодійна організація «Екологія – Право – Людина», 2022. – 3 с.
9. Колодежна В. Післявоєнна доля світових нацпарків: збереження з користю для людей, держави та природи. URL: <https://uncg.org.ua/pisliavoenna-dolia-svitovykh-natsparkiv-zberezhennia-z-korystiu-dlia-liudej-derzhavy-ta-prirody/>

POST-WAR RESTORATION OF LANDS IN UKRAINE: FOREIGN EXPERIENCE

Abstract. The paper studies the problems of a country's recovery after a war or a military conflict. The European experience of post-war restoration of lands after military conflicts, as well as countries such as Afghanistan, the USA, Canada, and Japan, were studied. Military and man-made impacts cause specific contamination of the soil environment and lands. Restoration of post-war territories is a priority component for their safe development.

The foreign experience of land restoration as a result of military operations shows the importance of implementing a holistic approach that takes into account environmental, social and economic aspects.

IRWIR PAN
Polska Akademia Nauk
Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa

Asociația tinerilor și tărăncilor
din România

Co-funded by the
European Union

RUAR
REBUILD RURAL
UKRAINE

«СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В УПРАВЛІННІ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ»

“MODERN CHALLENGES IN LAND RESOURCES MANAGEMENT”

**Матеріали I Міжнародної науково-практичної
конференції**

**Materials of the 1st International Scientific and
Practical Conference**

Червень/June 7, 2024

УДК 332.36

Сучасні виклики в управлінні земельними ресурсами: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7 червня 2024 р.). Київ : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2024. 168 с.

Видання містить матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики в управлінні земельними ресурсами». Тематика конференції відображає комплексність, міждисциплінарність і багатовекторність проблем формування сталого землекористування та інноваційних підходів до їх вирішення. У тезах доповідей учасників представлено технічні, організаційні, економічні, екологічні та соціальні засади забезпечення формування сталого землекористування.

Матеріали збірника будуть корисними для фахівців у сфері землеустрою, геодезії, картографії, містобудування, геоінформаційних технологій та ін.

The publication contains materials of the I International scientific-practical conference «Modern challenges in land resources management». The theme of the conference reflects the complexity, interdisciplinarity and multi-vector nature of the problems of sustainable land use formation and innovative approaches to their solution. The participants' reports present the technical, organizational, economic, environmental and social principles of ensuring the formation of sustainable land use.

The materials of the collection will be useful for specialists in the field of land management, geodesy, cartography, urban planning, geographic information technologies, etc.

Матеріали подано в авторській редакції

Materials are submitted in the author's edition

Рекомендовано до друку вченими радами

Факультету землевпорядкування Національного університету біоресурсів і природокористування України
(протокол № 10 від 20 червня 2024 р.)

Інституту землекористування Національної академії аграрних наук України
(протокол № 6-1 від 24 червня 2024 р.)

ISBN 978-617-8171-66-7

© Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2024
©Institute of Rural and Agricultural Development Polish Academy of Sciences (IRWiR PAN), 2024
©ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2024
©Інститут землекористування НААН України, 2024